

“เราทำให้การทำงานทุกอย่างมีการร่วมมือกัน
ไม่เกิดความขัดแย้ง พอสร้างความมีส่วนร่วมให้แข็งแรงแล้ว
เราต้องเติมในเรื่องให้มีความรู้ รู้อินสิ่งที่ทำให้ถึงจุดนั้น
ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล
คือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
การรู้หน้าที่ เคารพสิทธิ และการป้องกันการทุจริต
เพิ่มความรับผิดชอบ สร้างผลสัมฤทธิ์...
ธรรมาภิบาล ความรู้ และการมีส่วนร่วม
ต้องมีสามตัวนี้ถึงสำเร็จ”

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย
นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแฮด

บ้านแฮดทำแล้ว บ้านเขาทำได้ ไปเยี่ยมชมหาวิธีถ่ายทอดสู่ชาวบ้านกันเถอะ

<https://thaihealthycommunity.org/>

บ้านแฮดทำแล้ว บ้านเขาทำได้

ไปเยี่ยมชมหาวิธีถ่ายทอดสู่ชาวบ้านกันเถอะ

มหาวิทยาลัยบ้านแฮด Banhad University of Technology for Equity

บ้านแฮดทำแล้ว บ้านเขาทำได้ ไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยแห่งแรกของอีสานกันเถอะ.-- กรุงเทพฯ : สำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2564. 100 หน้า.

1. ชุมชน. 2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน. 3. ขอนแก่น -- ความเป็นอยู่และประเพณี. I. ชื่อเรื่อง.

307.72

ISBN 978-616-393-331-7

พิมพ์ครั้งที่ 1

พ.ศ. 2564

บรรณาธิการอำนวยการ นางสาวดวงพร เสงบุญพันธ์

บรรณาธิการ

นางสาวสินีพร มฤคพิทักษ์
นางธัญญา แสงอุบล
นางสาวณัฐกานต์ เล็กเจริญ

ข้อมูล

นายศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย
นางสุทัศนีย์ เพ็ชรนนท์
นางอัญญา เตชะอำนวยวิทย์

จัดพิมพ์โดย

สำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สำนัก 3)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
อาคารเรียนรัฐสุภาพะ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี
แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120
โทรศัพท์ 0 2343 1500 www.thaihealth.or.th

จัดทำเนื้อหา ถ่ายภาพ และออกแบบรูปเล่ม

บริษัท สไตลครีเอทีฟแฮ็ส จำกัด
เลขที่ 32/152 ซอยรามอินทรา 65 ถนนรามอินทรา
แขวงจระเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
โทรศัพท์ 0 2945 8051-3 โทรสาร 0 2945 8057
stylecreative@gmail.com, www.style.co.th
สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ 2537

บ้านแฮดทำแล้ว บ้านเขาทำได้
ไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยแห่งแรกของอีสานกันเถอะ

“รู้จะไปไม่สู้รู้วิชา”
ยกระดับพัฒนามาปฏิบัติ
มหาวิทยาลัยบ้านแฮดตัวอย่างชัด
มีนวัตกรรมจากทำจริง”

นางสาวดวงพร เสงษุณยพันธ์

ผู้ช่วยผู้จัดการอาวุโสกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
รักษาการผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

“เมื่อความยั่งยืนส่วนหนึ่งอยู่ที่แหล่งเรียนรู้ เราจึงต้องหาวิธีการหนุนเสริม ให้ท้องถิ่นสร้าง แหล่งเรียนรู้โดย

หนึ่ง-เราไปทำให้แหล่งเรียนรู้เพิ่มจำนวนขึ้น จากปฏิบัติการทั่วไป เป็นปฏิบัติการที่ถ่ายทอดได้ ขยายผลได้

สอง-เราทำให้คนที่ปฏิบัติการสามารถเป็นครูได้ ทั้งในพื้นที่และข้ามพื้นที่ จัดการภูมิปัญญาให้เป็นความรู้ ให้ภูมิปัญญากระจายไปในเครือข่าย

นี่คือสิ่งที่เราทำได้มาก และเกิดได้จริง เพียงแต่ เปิดพื้นที่ให้ท้องถิ่นเล่าเรื่องของตัวเองทำให้คนอื่นฟัง แล้วคนอื่นรู้สึกว่ามันน่าทำ มีประโยชน์ ทำไมหมู่บ้านเรา ไม่มี หรือหมู่บ้านติดกันไม่เคยรู้เลยว่าทำแบบนี้ได้ผล”

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยชุมชนที่ใช้ระเบียบวิธีการ “การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาแบบเร่งด่วน (Rapid Ethnographic Community Assessment Process : RECAP)” ที่แสดงถึงทุนและศักยภาพของทุนทางสังคม ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดขบวนการ “ชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ชุมชนสุขภาวะ”

ข้อมูลจากงานวิจัยได้ถูกบันทึกและบรรยายออกมาเป็นสารคดี ขณะที่อ่านก็จินตนาการไปได้ว่าพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแฮด ช่างเข้มแข็ง มีผู้คนที่ดี ใจดี รวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง หลายเรื่องราวที่บ้านเรามี หลายเรื่องราวที่ยังไม่มี แต่จากเรื่องราวเหล่านี้ น่าจะไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของเราได้ ซึ่งเป็นความตั้งใจของทุกฝ่ายที่ประสงค์ให้เกิดการกระตุ้นจากสาระในหนังสือสารคดี “บ้านแฮดทำแล้ว บ้านเขาทำได้ ไปเยี่ยมชมมหาวิชชาลัยแห่งแรกของอีสาน กันเถอะ”

เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้ ผู้อ่านจะรู้สึกได้ถึงความงาม ความดี ความจริง ที่มีอยู่ในชุมชน หมู่บ้าน และตำบล จากการศึกษาที่เรารู้จักตัวเราเองอย่างเป็นระบบหรือที่เราเรียกกันว่า “การวิจัยชุมชน” ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือหลักคิดที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพร่ำบอกและย้ำเตือนพวกเราถึงแนวทางการพัฒนาว่าต้องใช้กลยุทธ์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การพัฒนาจะต้อง “ระเบิดจากข้างใน” และจงใช้ความพยายามในการอยู่กินแบบ “พอเพียง” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะได้มาร่วมเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน...

สารบัญ

6

มหาวิทยาลัยบ้านแ่ด
สร้งความเท่าเทียม
เส่งแหล่งเรียนรู้อาการ
กับปฏิบัติการจริง

12

ธรรมากับาล บ้านแ่ด
ปรากฏชัดทุกแหล่งเรียนรู้อ

16

การสร้งการเรียนรู้อ
เพิ่มความสร้ง
ในการท้งาน

20

การสร้งการมีส่วนร่วม
หลักใหญ่การเพิ่มพลัง
แห่งชุมชน

24

การลดความเหลื่อมล้ำ
สร้งความเท่าเทียม

28

ส่งเสริมสุขภาพ
อย่างเท่าเทียมและยั่งยืน
ชุมชนสุขภาพะที่ดี
เกิดได้จากรวมใจกันสร้ง

34

การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
การเริ่มต้นนำไปสู่อ
หนทางแห่งความสร้ง

38

เศรษฐกิจพอเพียง
พลังแห่งกุน
และศักยภาพท้องถิ่น

44

นวัตกรรม
ทำจริง ทำสำเร็จ รู้อจริง
สร้งสิ่งใหม่

50

สถานีภูมิปัญญาผู้สูงวัย
ร่วมไม้ใหญ่ในชุมชน

56

สถานีสุขภาพอาสา
พลังแห่งจิตอาสา
และการจัดแบ่งงาน

62

ศูนย์รวมใจบริการ
สุขภาพชุมชน ร่วมบุกเบิกหนทาง
สู่ชุมชนสุขภาพะ

68

โรงเรียนตำบลทองถิ่น
พลังสร้งสรรค
จากความภาคภูมิใจ

74

กองทุนสวัสดิการสุขภาพชุมชน
ฝึกฝนความชำนาญ
ประสานการเรียนรู้อ

78

เด็กมีลื้อ พ่อ แม่ ลูก
ผูกสัมพันธ์

84

ชุมชนจัดการตนเอง
บ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6
สร้งหนทางเพิ่มศักยภาพ บุคคล
ครอบครัว ชุมชน

90

วัดสีเขียวรักษ์สิ่งแวดล้อม
แนวทางสร้งความพร้อม
บ้าน วัด โรงเรียน

96

ตบะบ้านแ่ด

มหาวิทยาลัยบ้านแฮด สร้างความเท่าเทียม เส้นแห่งเรียนรู้วิชาการกับปฏิบัติการจริง

เราไปเยือน “มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม” (Banhad University of Technology for Equity : BANHAD UTE) ศึกษาทำความเข้าใจมนต์เสน่ห์ที่เกิดจากความรู้ภูมิปัญญาที่ประสานเข้ากับการทำงานจริงจากแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

ชื่อบ้านนามเมืองย่อมมีตำนานความเป็นมา ชื่อบ้านแฮดหรือ “แรด” ย่อมเกี่ยวข้องกับสัตว์บกขนาดใหญ่อันดับสองรองจากช้าง แรดจึงมีศักดิ์ศรีเป็นเจ้าของป่าเช่นกัน

ย้อนไปสู่สมัยเริ่มตั้งชุมชนหมู่บ้าน พื้นที่แห่งนี้เป็นป่าดงดิบอุดมด้วยสัตว์ป่านานาชนิด ผู้นำที่มาก่อตั้งชุมชนคนแรกชื่อ “พ่อขุนภิรมย์” ได้บุกเบิกเพื่อปลูกบ้านอยู่อาศัยใกล้หนองน้ำ คั้นหนึ่งเดือนเพ็ญ 15 ค่ำ มี “แฮด” หรือ “แรด” ลงมากินน้ำที่หนองน้ำนั้น ตบะแห่งสัตว์ใหญ่ระดับเจ้าป่าจึงไม่มีสัตว์ชนิดอื่นๆ ลงมาแย่งกินน้ำ พ่อขุนภิรมย์พลันฉุกคิดนามชุมชนตนเองว่า “ซำแฮด” (ซำคือแหล่งน้ำซับ หรือหนองน้ำ) ต่อมาชื่อชุมชนนั้นจึงเป็น “บ้านแฮด”

“บ้านแฮด” มีการพัฒนาต่อเนื่องจนเป็นเมืองระดับอำเภอ โดยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอบ้านแฮด ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2538 เมื่อถึง ปี พ.ศ. 2550 มีพระราชกฤษฎีกาลงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ยกฐานะขึ้นเป็น อำเภอบ้านแฮด โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน

เทศบาลตำบลบ้านแฮด เริ่มต้นจากได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลตำบลบ้านแฮด เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2535 ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลในปี พ.ศ. 2542 และยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ้านแฮด เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542

เทศบาลตำบลบ้านแฮด ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของ ตำบลบ้านแฮด มีพื้นที่หมู่บ้านอยู่ในเขตรับผิดชอบจำนวน 8 หมู่บ้านคือ บ้านแฮด หมู่ 1 (บางส่วน) บ้านแฮด หมู่ 2 (บางส่วน) บ้านหนองไ้่ง หมู่ 3 (บางส่วน)บ้านหนองไฮ หมู่ 4 บ้านขามเปี้ย หมู่ 5 บ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6 บ้านขามเปี้ย หมู่ 9 (บางส่วน) และบ้านหนองไ้่ง หมู่ 10

เทศบาลตำบลบ้านแฮดอยู่ติดถนนมิตรภาพ ด้านตะวันออก ส่วนที่ติดถนนเป็นที่ราบสูงประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ ส่วนที่เหลือเป็นที่ราบลุ่มประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ มีลำน้ำสำคัญไหลผ่านพื้นที่ 1 สาย คือ ลำห้วยหนองไ้่ง ยาวประมาณ 9 กิโลเมตร

พื้นที่รวมของเทศบาลตำบลบ้านแฮด มี 8.51 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 5,318 ไร่ มีจำนวน 1,366 ครัวเรือน จำนวนประชากรรวม 5,926 คน เป็นชาย 2,957 คน และหญิง 2,969 คน (TCNAP, มิถุนายน พ.ศ. 2561) จากข้อมูลงานทะเบียนราษฎร งานพัฒนาชุมชน ศูนย์บริการสาธารณสุข เทศบาลตำบลบ้านแฮด และโรงเรียนเทศบาลตำบลบ้านแฮด จำแนกประชากร ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแฮดเป็น 13 กลุ่มประชากร ประกอบด้วย เด็กอายุ 0-3 ปี อายุ 3-5 ปี อายุ 6-12 ปี เด็กและเยาวชน หญิงตั้งครรภ์ กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยจิตเวช ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ต้องการความช่วยเหลือ คนพิการ และผู้ป่วยระยะสุดท้าย

แหล่งเรียนรู้ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สนามทดลอง หนังสือเรียน เอกสารประกอบ หรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮด สร้างความเท่าเทียมมีอยู่ทุกหนแห่งในพื้นที่ 5,000 กว่าไร่ เพื่อประชากร ทั้ง 13 กลุ่ม

การไปเยี่ยมชมแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นั้น แก่นหลักย่อมเป็นการทำความเข้าใจ พื้นฐานวิชาการต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยนี้มิให้เรียนรู้ ซึ่งล้วนประสานเชื่อมโยง เข้ากับการปฏิบัติจริง จึงสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มองค์กรประชาคมต่างๆ ทั้งองถัน ท้องที่ และหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

เยือนขอนแก่นครั้งนี้หน้า ไม่ควรพลาดไปเที่ยวเทศบาลตำบลบ้านแฮด สัมผัสเสน่ห์และมนต์ขลังของความเป็นมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม ตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่นับว่าน่าสนใจไม่น้อย

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย
นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด

ธรรมาภิบาล บ้านแฮด ปรากฏชัดทุกแหล่งเรียนรู้

มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียมได้ประสานหลักธรรมาภิบาล เข้ากับการปฏิบัติภารกิจจริงของแหล่งเรียนรู้ทุกแห่ง ผู้มาเยือนสามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจจากแหล่งเรียนรู้แห่งไหนก็ได้ ในเทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

สามแกนหลักความสำเร็จ

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด เล่าถึง เคล็ดลับที่ทำให้การขับเคลื่อนประสบความสำเร็จกระทั่งทุกวันนี้ว่า “เราสร้าง การมีส่วนร่วมทำให้การทำงานทุกอย่างนั้นมีการร่วมมือกันไม่เกิดความขัดแย้ง พอเราสร้างความมีส่วนร่วมให้แข็งแรงแล้ว เราต้องเติมในเรื่องให้มีความรู้ รู้ในสิ่งที่ทำ ให้ถึงจุดนั้น ไม่ใช่ทำงูๆ ปลาๆ ต้องมีเรื่องการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล คือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนการรู้หน้าที่ เคารพสิทธิ และการป้องกันการทุจริต เพิ่มความรับผิดชอบสร้างผลสัมฤทธิ์”

“ธรรมาภิบาล มีความรู้ และมีส่วนร่วม สามเรื่องนี้เป็นหลักใหญ่ ต้องมีสามตัวนี้ถึงสำเร็จ แล้วมันอยู่ภายใต้การขับเคลื่อนงานของทุกส่วน ในตำบล เราเป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือของผู้นำในบ้าน รัฐ โรงเรียน รพ.สต. ชุมชน กลุ่มต่างๆ สุดท้ายภาคเอกชน โดยเทศบาล เป็นตัวกลางในการประสานงานและขับเคลื่อน”

แหล่งเรียนรู้ธรรมาภิบาล

แหล่งเรียนรู้แห่งหนึ่งในเรื่องธรรมาภิบาลคือ การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2561 เมื่อมีโครงการจัดทำแผนเชิงปฏิบัติการกองทุนระบบหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น โดยได้ดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น หรือพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแฮด วัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันสุขภาพให้กับบุคคลในพื้นที่ ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

การทำงานที่แสดงถึงหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อร่วมบริหารจัดการกองทุนฯ ที่เลือกจากสมาชิก 122 คน มีการรายงานสถานการณ์ปีละ 2 ครั้ง มีคณะกรรมการดูแลการเบิกจ่ายเงิน มีข้อกำหนดที่ชัดเจนรับรู้กันทั่วถึงนั่นคือ ค่ารักษาพยาบาลปีละไม่เกิน 5 ครั้งๆ ละ ไม่เกิน 500 บาท หรือจ่ายจริงแต่ไม่เกิน 500 บาทต่อครั้ง กรณีเสียชีวิตได้รับเงิน 5,000 บาท

การบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแบบมีส่วนร่วมนี้เป็นทั้งแบบอย่างและกำลังใจให้ชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการตั้งกองทุน

นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด กล่าวว่า “แหล่งเรียนรู้ทั้ง 49 แห่งของมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม ล้วนแต่นำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินงาน เป็นที่ยืนยันว่าหลักธรรมาภิบาลสามารถนำไปใช้ได้ ในทุกเรื่อง ขณะเดียวกันในทุกแหล่งเรียนรู้ก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิชาหลักวิชาการและวิชานวัตกรรมไปพร้อมกัน”

การสร้างการเรียนรู้ เพิ่มความสำคัญในการทำงาน

“การสร้างการเรียนรู้” คือการสร้างความสามารถให้บริหารจัดการและทำงานต่างๆ จนประสบความสำเร็จ เรื่องนี้พบเห็นได้จากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นห้องเรียนและห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม

เพิ่มศักยภาพพนักงานของชุมชน

การสร้างการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียมมีลักษณะ 3 ประการ 1. บูรณาการตามภารกิจ 2. สร้างความยั่งยืน 3. สร้างความเท่าเทียม ขณะที่ชุมชนมีทุนของตนเองเป็นพลังในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังที่ **ดร.ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย** นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด เล่าให้ฟังว่า

“เราสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้ภายใต้สิ่งที่เรามี ในที่นี้คือทุนและศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนตัวเกิดการเรียนรู้ไปด้วยกัน ขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ทำให้เกิดชุมชนที่มีศักยภาพเต็มไปหมด การศึกษาหาข้อมูลในตำบล เรามีแบบฟอร์ม เก็บข้อมูลรายครัวเรือนรายหมู่บ้าน ได้ข้อมูลครบก็นำมาวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นเป็นทุนอะไรบ้างนั้นเป็นการเรียนรู้กระบวนการทำงาน”

ตรงนี้มีกระบวนการเรียนรู้มาทำให้เป็นจริงนั้นคือ 1. การเรียนรู้จากภารกิจท้องถิ่น 2. การเรียนรู้จากงานหลักในตำบล 3. การเรียนรู้จากทุนทางสังคม 4. การเรียนรู้จากข้อมูลและการสื่อสารในตำบล

เรียนรู้จากปฏิบัติงานจริง

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นปฏิบัติการจริงของวิชาการสร้างการเรียนรู้คือ ศูนย์จัดการเครือข่ายกู้ชีพกู้ภัยชุมชน หรือเรียกสั้นๆ ว่า “กู้ชีพกู้ภัย” ที่เริ่มต้นจากการประชุมในหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งหน่วยกู้ชีพ พัฒนากิจกรรม พนักงานเทศบาลส่วนประจำศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำหน่วย เปิดรับสมัครผู้ที่สนใจเป็นอาสาสมัคร และส่งฝึกอบรมทักษะการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การเคลื่อนย้าย การช่วยฟื้นคืนชีพ และการประเมินสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยมีวิทยากรจากงานกู้ชีพกู้ภัยเทศบาลตำบลบ้านแฮดร่วมกับโรงพยาบาลสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เป็นทีมฝึกอบรม

“กู้ชีพกู้ภัย” มีผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมจาก 8 ชุมชนๆ ละ 12 คน ร่วมกับทีมพนักงานเทศบาลรวม 16 คน สนับสนุนให้แบ่งทีมอยู่เวร

เป็น 4 ทีมๆ ละ 4 คน อยู่เวรทีมละ 12 ชั่วโมง การทำงานเป็นการร่วมทีมกับพี่เลี้ยงคือพนักงานเทศบาลที่ผ่านการฝึกอบรมทักษะ และหน่วยฉุกเฉินของโรงพยาบาลสิรินธร สามารถให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียงเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน อุบัติเหตุ อุบัติภัยได้ตลอด 24 ชั่วโมง

ทีมงานนี้ยังเป็นคณะวิทยากรฝึกอบรมทักษะช่วยฟื้นคืนชีพในครัวเรือน โดยเฉพาะการช่วยเหลือครัวเรือนที่มีผู้สูงอายุ อีกทั้งยังช่วยรับ-ส่งผู้ป่วยเมื่อจำเป็นต้องไปโรงพยาบาลตามแพทย์นัด หรือฟื้นฟูสุขภาพ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือผู้ที่เจ็บป่วยฉุกเฉินต้องการความช่วยเหลือมีผู้ให้การช่วยเหลือตลอด 24 ชั่วโมง และผู้ที่ให้การช่วยเหลือได้พัฒนาศักยภาพ ความเชี่ยวชาญได้ดีขึ้นตามลำดับ

ความสามารถและศักยภาพที่เพิ่มขึ้นของทีมกู้ชีพกู้ภัยเป็นภาพสะท้อนที่ดีของวิชาการสร้างการเรียนรู้ นั่นคือ การสร้างความสามารถจากการทำงานรูปธรรมในแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่งซึ่งมีวิชาการของตนเอง มีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนตรวจสอบวัดผลได้ ตกผลึกร่วมกันเป็นการบริหารจัดการที่ดี สามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วง

การสร้างการมีส่วนร่วม หลักใหญ่การเพิ่มพลังแก่ชุมชน

การเปิดโอกาสให้ทุกคน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล การสร้างการเรียนรู้ พัฒนาระดับความสามารถร่วมกัน ทำงานให้สำเร็จ หลักการนี้นำไปใช้ปฏิบัติกับทุกแห่งเรียนรู้ทุกแห่งของ มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม

สร้างพลังชุมชน

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด เน้นว่า “การมีส่วนร่วมนั้นเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ส่งผลให้เทศบาลตำบลบ้านแฮดได้เป็น มหาวิทยาลัย ที่นี้องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมค่อนข้างสูงมาก เรื่องนี้เป็นจุดเริ่มต้น ที่สำคัญของการจัดการสาธารณะ วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านแฮด เริ่มจากเรื่องใกล้ตัว คือการจัดการขยะ การแก้ปัญหาสุขภาพ และเกษตรกรรม ยั่งยืน”

แหล่งเรียนรู้ เช่น Zero Waste School (โรงเรียนเทศบาลบ้านแฮด) เป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างการเรียนรู้และปลูกฝังจิตสำนึก รักษาสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการดังนี้

จัดเนื้อหาการเรียนรู้โดยบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ตามช่วงวัย และสอดแทรกทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จัดกระบวนการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการสร้าง วินัยในการจัดการขยะมูลฝอย

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย จัดกิจกรรมโรงเรียน ปลอดภัยโดยใช้หลัก 3 Rs คือ Reduce (ใช้น้อย) Reuse (ใช้ซ้ำ) และ Recycle (นำกลับมาผลิตใช้ใหม่) ยินหยัดจัดการขยะตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มีการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ประชาชนในท้องถิ่นและผู้สนใจศึกษา เรียนรู้ การศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะกับชุมชน บ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6 ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้รับรางวัล Zero waste

สำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และหลักสูตร มีการพัฒนาศักยภาพ การบริหารจัดการขยะทุกปีเพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ดีขึ้นเป้าหมายสูงขึ้นไป เป็นโรงเรียนปลอดภัยโดยสมบูรณ์ โดยครูและบุคลากรร่วมเรียนรู้กระบวนการ ด้วยกัน วิเคราะห์และเทียบเคียงกับชุดความรู้จากหน่วยวิชาการ ข้อมูลขยะ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

กระบวนการดังกล่าวมีวงจรการบริหารงานโดย เริ่มจากประชาสัมพันธ์ ให้คณะครู/แม่บ้าน/นักการภารโรง/คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน ได้รับทราบข้อมูลในการแก้ปัญหาขยะในโรงเรียน จากนั้น ศึกษาข้อมูลร่วมกัน โดยการให้แสดงความคิดเห็นร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ขั้นต่อมาคือจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะในโรงเรียน สุดท้ายติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

กล่าวได้ว่าจุดเด่นในการดำเนินงานโรงเรียนจัดการขยะ คือการใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การใช้เศษใบไม้ลดดินเค็ม การใช้ไส้เดือนดิน ย่อยเศษขยะอินทรีย์ การมีโอกาสลงมือปฏิบัติร่วมกับประชาชนชาวบ้าน ในการจัดการขยะ

ขยายความร่วมมือกับภาคธุรกิจ

การสร้างการมีส่วนร่วมยังขยายผลไปยังสร้างร่วมมือระหว่าง ชุมชนกับบริษัทธุรกิจเอกชนที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแฮด กิจกรรม ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องคือ การจัดการขยะบนรถทัวร์ โดยอู่สมบัติทัวร์บ้านแฮด ได้ร่วมกับชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6 ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ผลสำเร็จ ที่เกิดขึ้นคือไม่มีขยะตกค้าง ทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนด้วย

พลังของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การมีส่วนร่วม ขององค์กร หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ความรู้ และประสบการณ์จริงในเรื่องนี้ เป็นตัวอย่างที่ดีของการสร้างการมีส่วนร่วมและการขยายผล

การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียม

การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียมและยั่งยืน เป็นการสร้างเสริมสร้างสิ่งที่ดีกว่าเดิมให้ดียิ่งขึ้น เพิ่มความสามารถและโอกาสให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างเท่าเทียม เรื่องนี้คือเสน่ห์ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียมที่ประสบความสำเร็จในการประสานระหว่างวิชาการกับปฏิบัติการจริง

ความเท่าเทียมคือจิตวิญญาณ

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด อธิบายถึงหลักคิดในเรื่องนี้ว่า

“มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียมมีการดำเนินการไปทั้งระบบครบถ้วน ทั้งผู้นำ คนในองค์กร ประชาชน ชุมชน ให้เป็นวิถีคิดกรอบเดียวกัน แตกต่างในเนื้อหา เราสร้างความรู้แก้ปัญหาเป็นมหาวิทยาลัยที่มีเรื่องของความเท่าเทียมและความยั่งยืนในสามเรื่องหลักคือ สุขภาพสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ กิจกรรมฝังอยู่ในสามเรื่องนี้เยอะมาก ทำอย่างไรให้เท่าเทียมและยั่งยืน หลักตรงนี้เองที่นำมาตั้งชื่อมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม เราเอานิยามคำว่าเท่าเทียมมาเป็นปัจจัยกำหนดการขับเคลื่อนสาธารณะ เน้นความเท่าเทียมในทุกแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ทำงานจริงในด้านต่างๆ การจะสร้างความเท่าเทียมได้ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีคุณธรรม มีความสามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จ และสร้างการมีส่วนร่วม”

เพิ่มศักยภาพชุมชน หกทางลดความเหลื่อมล้ำ

เราไปศึกษาเรื่องลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเท่าเทียม ที่แหล่งเรียนรู้ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้า บ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6

ต้นทุนหรือปัจจัยการผลิตที่สำคัญอย่างหนึ่งของเศรษฐกิจชุมชน เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ นอกเหนือจากเพิ่มทักษะและฝึกฝนอาชีพ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์สำหรับใช้และขาย กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าบ้านโนนกล้วยหอม เป็นกลุ่มที่รวมตัวโดยจิตอาสาทางรำในหมู่บ้าน ที่มีการจัดการขยะในระดับครัวเรือนสู่ระดับชุมชน เน้นปฏิบัติแก้ปัญหาลดขยะจากเศษผ้าที่เหลือจากการทำผลิตภัณฑ์ด้วยการนำมาประดิษฐ์เป็นชิ้นงานใหม่ที่ขายได้ตามขนาดของเศษผ้าทำให้ลดต้นทุนเพิ่มรายได้มากขึ้น มีการเรียนรู้การจัดการขยะหรือวัสดุเหลือใช้มาทำประโยชน์ จากที่ประสบกับปัญหาด้านทุนผลิตสูงรายได้ไม่พอรายจ่าย ปัจจุบันกลุ่มขายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ผ้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีเงินทุนและผลผลิตมากขึ้น ไม่ต้องหาแหล่งเงินกู้ยืมที่มีภาระดอกเบี้ยสูง มีการจัดการกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่ม รายได้และกำไรเพิ่มมากขึ้น จากต้นทุนที่ต่ำลง กลุ่มมีการขยายตัว สมาชิกมีความสุข มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เท่ากับลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนลง

จุดนี้เป็นการลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเท่าเทียม ที่เริ่มจากการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยกระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง อันเกิดจากพลังของคนในชุมชน ด้วยการร่วมรับทราบปัญหา ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ในการแก้ไขปัญหา สามารถพัฒนาอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งเป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคมได้

จากความสำเร็จสู่สร้างความหวัง

มองภาพด้านกว้างแล้ว การลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเท่าเทียม และยั่งยืน ต้องดำเนินการรอบด้านประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดระเบียบชุมชนและสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ความสำเร็จของแหล่งเรียนรู้ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้า บ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6 สร้างความหวังว่า การสร้างความเท่าเทียมด้านต่างๆ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และชุมชนอื่นๆ ก็สามารถทำเรื่องนี้ให้เป็นจริงได้เช่นกัน

ส่งเสริมสุขภาพ อย่างเท่าเทียมและยั่งยืน ชุมชนสุขภาพะที่ดี เกิดได้จากความร่วมมือกันสร้าง

การผสมความรู้เรื่องสุขภาพและปัญหาเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มวัย ผ่านระบบเครือข่ายร่วมดูแลสุขภาพและองค์กรต่างๆ ของชุมชน ที่พบเห็นได้จากแหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม

ปัจเจกชน คริวเรือน ชุมชน

การเรียนรู้วิชาการส่งเสริมสุขภาพอย่างเท่าเทียมและยั่งยืนนั้น ต้องเรียนรู้กระบวนการ วิธีการจัดการระบบสุขภาพชุมชนของประชากรทุกกลุ่มวัย ตั้งแต่ในครรภ์มารดากระทั่งเสียชีวิต จากนั้นทำความเข้าใจและลงมือปฏิบัติโดยเข้าร่วมการสร้างระบบเครือข่ายร่วมดูแลสุขภาพ รวมถึงการเรียนรู้การสร้างต้นแบบตัวอย่างที่ดีในการส่งเสริมสุขภาพทั้ง 3 ระดับคือระดับปัจเจกบุคคล ระดับคริวเรือน และระดับชุมชน ทำให้สำเร็จทั้งเฉพาะส่วนและภาพรวม การดำเนินงานเช่นนี้ต้องเรียนรู้แนวทางในการเสริมพลังสร้างการมีส่วนร่วมของจิตอาสาในชุมชน ที่ต้องผ่านการฝึกทักษะพื้นฐาน

การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การดูแลผู้ป่วยติดบ้าน ผู้ป่วยติดเตียง รวมทั้งสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือ อาทิ การจัดทำอุปกรณ์ช่วยเหลือและป้องกัน การเกิดอุบัติเหตุสำหรับประชากรในกลุ่มต่างๆ เรียนรู้แนวทางการจัดสวัสดิการพื้นฐานในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนในชุมชน

รูปธรรมการดำเนินงาน

ดร.ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด เล่าเรื่องแหล่งเรียนรู้ หน่วยบริการปฐมภูมิ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาส่งเสริมสุขภาพอย่างเท่าเทียมและยั่งยืนว่า

“เทศบาลมีศูนย์บริการสาธารณสุขของตนเอง คือเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิจัดตั้งโดยท้องถิ่น เราลงทุนอาคารกับบุคลากร ชาวบ้านเรียกเราว่าโรงพยาบาลเทศบาล สิ่งที่ดีก็คือชาวบ้านได้รู้จักเรื่องหลักประกันสุขภาพสาธารณสุขท้องถิ่น ฉีดพ่นยา รณรงค์ทำกิจกรรม ตัดหญ้า แต่งภูมิทัศน์

ล้างถนน เก็บขยะ เมื่อทำงานด้านนี้ทำให้เรามีความเข้าใจเรื่องการดูแล
สุขภาพเพิ่มขึ้น สามารถจัดระบบสุขภาพชุมชนได้ดี จัดระบบภารกิจได้
เรามีพยาบาลวิชาชีพให้บริการเวลาคนไข้มีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย โดยทำ
หน้าที่ตรวจ จ่ายยา หรือที่เรียกว่าปฐมภูมิ มาที่นี่เราทำได้หมดเลย ถ้าคนไข้
อาการหนักก็มีรถส่งต่อ เรามีศูนย์กู้ชีพ กู้ภัย มีรถฉุกเฉินที่เรียกว่าหน่วย 1669
ส่งต่อเลย เราต่อยอดเรื่องการจัดระบบส่งต่อ”

ดร.ศิริพงษ์กล่าวถึงการส่งเสริมสุขภาพอย่างเท่าเทียมและยั่งยืนว่า
มี 5 ด้านคือ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง
ในการดำเนินงาน 5 ด้านดังกล่าว ต้องเข้าถึงทุกสถานะ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มป่วย

ระยะสุดท้าย เรียกว่าดูแลทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ถ้าตายก็ตาย
อย่างมีศักดิ์ศรี มีการเชื่อมสัมพันธ์ บูรณาการร่วมกันทุกกลุ่ม

ปัจจุบันหน่วยบริการปฐมภูมิ หรือโรงพยาบาลเทศบาลตำบลบ้านแฮด
ได้เป็นแหล่งศึกษาดูงานทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขของจังหวัด
ขอนแก่น มีนักเรียนนักศึกษาทางด้านพยาบาล การแพทย์ และสาธารณสุข
มาดูงานเป็นประจำ

การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเริ่มต้นนำไปสู่ แนวทางแห่งความสำเร็จ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มได้จากบ้าน
และครอบครัว แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม
มีคำตอบ มีตัวอย่างที่น่าสนใจไปให้เยี่ยมชม

เรื่องใหญ่ก็เริ่มต้นที่บ้านได้

ประชากรทุกกลุ่มมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะป่่า น้ำ ดิน พลังงาน ขยะ
ดังนั้น ควรทำ 3 เรื่องนี้ให้สม่ำเสมอ

หนึ่ง ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด สมเหตุสมผล
ตามความจำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สูญเปล่า หรือเกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด

สอง ใช้ทรัพยากรที่หายาก และกำลังสูญพันธุ์ อย่างประหยัด

สาม ปรับปรุงซ่อมแซมสิ่งที่เสื่อมโทรมให้คืนสภาพก่อนนำไปใช้
เพื่อให้ระบบสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

“โฮมสเตย์ โฮมฮักบ้านแฮด” แหล่งเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮด สร้างความเท่าเทียม เป็นตัวแบบของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเริ่มได้ที่บ้าน

ผู้เข้าพักต้องปฏิบัติตามกติกา ขั้นตอนที่ทางโฮมสเตย์แจ้งให้ทราบล่วงหน้า ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันกล่าวคือ ห้ามนำถุงพลาสติก กล่องโฟม เข้ามาในบ้านพักโฮมสเตย์ฯ และผู้เข้าพักคัดแยกขยะเอง

ให้ถูกประเภทขยะ และนำไปทิ้งตามจุดคัดแยกที่โฮมสเตย์กำหนดไว้ เมื่อรับประทานอาหารเรียบร้อยแล้วให้ผู้เข้าพักนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยอินทรีย์ โดยบ้านพักโฮมสเตย์ฯ มีสถานที่ทำเป็นหลุมหรือถังสำหรับทำปุ๋ยอินทรีย์เตรียมไว้ และมีกิจกรรมให้ผู้เข้าพักร่วมกันปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียวในบ้านพักโฮมสเตย์ฯ กระบวนการนี้เป็นการเรียนรู้และสร้างรูปแบบวิธีการให้ผู้เข้าพักได้ทำกิจกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปปรับใช้ที่บ้านตนเอง

เมื่อผ่านการปฏิบัติตนที่บ้านพักโฮมสเตย์ฯ ดังกล่าวแล้ว ย่อมส่งผลให้เข้าใจถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนี้

- หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม
- สอง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- สาม การเข้าถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเท่าเทียม
- สี่ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ใครที่ได้ไปพักแหล่งเรียนรู้โฮมสเตย์แห่งนี้ คงนอนหลับฝันดี เมื่อตื่นเช้าขึ้นมาจะรู้สึกชื่นชมตนเองที่ได้มีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติด้วยขั้นตอนที่เรียบง่าย สามารถนำไปปรับใช้ที่บ้านได้

เศรษฐกิจพอเพียง พลังแห่งทุนและ ศักยภาพท้องถิ่น

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพลังทางความคิด ที่ส่งเสริมทุนทางสังคม ผลักดันแหล่งเรียนรู้แต่ละแห่ง ให้พัฒนาเป็นฐานรากก้าวไปข้างหน้า ในด้านต่างๆ

สร้างความพอเพียงทั่วตำบล

หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณลักษณะใหญ่ 3 ประการคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รวมทั้งประกอบด้วยเงื่อนไขคุณธรรมและความรู้ การทำเรื่องใดๆ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงต้องมองความพอเพียง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองการปกครอง ให้ครบถ้วน

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด เล่าถึงภาพรวมในด้านนี้ว่า

“เราเด่นเรื่องสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจแบบพอเพียง และตอบสนองต่อประชาชนทุกกลุ่มวัย นั่นคือทำหลายๆ เรื่องพร้อมๆ กัน เช่น ทำโรงเรียนสำหรับเด็กอายุ 2-12 ปี ทำเรื่องเด็กและเยาวชน มีการจัดการดูแล

ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ โดยเอาภารกิจขององค์กรที่อยู่ด้วยกัน มาบูรณาการไปด้วยกัน อันไหนที่คุณทำผมหนุนเสริม อันไหนที่คุณไม่ได้ทำ ผมทำแล้วคุณมาเสริม ไม่ต้องแย่งกัน แต่หนุนเสริมไปด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การตั้งโรงพยาบาลเทศบาล ซึ่งตอนนี้มีความร่วมมือและช่วยเหลือกันเต็มที่ กับ รพ.สต. มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันในเรื่องต่างๆ”

พลังเครือข่ายชุมชน เพิ่มศักยภาพพอเพียง

เพื่อให้การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการไปได้ด้วยดี เทศบาลตำบลบ้านแฮดได้สร้างองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม แหล่งเรียนรู้หนึ่งที่มีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้ศึกษาคือ “กลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อการแบ่งปันบ้านหนองไฮ หมู่ 4”

ชาวบ้านหนองไฮ หมู่ 4 เทศบาลตำบลบ้านแฮดมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม ในช่วงเวลาที่ชุมชนเปลี่ยนผ่านสู่ชุมชนเมือง เกิดความเปลี่ยนแปลง

ด้านการประกอบอาชีพ การโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย มีการเคลื่อนย้ายไปทำงานในสังคมเมืองเพิ่มมากขึ้น เวลาเดียวกันนั้นทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอหรือสูญเสียมากขึ้นด้วยสาเหตุต่างๆ ส่งผลให้ชาวบ้านมีปัญหา เนื่องจากแหล่งน้ำในการเพาะปลูกข้าวมีไม่เพียงพอ สภาพดินเสื่อมโทรม ปัญหาจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีอื่นในนาข้าว เป็นต้น เกษตรกรมีต้นทุนการเพาะปลูกสูง ซื้อปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงราคาแพง ต้นทุนการผลิตสูงแต่ได้ผลผลิตลดลง การบริโภคอาหารที่มีสารพิษปนเปื้อน เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

ชาวบ้านและผู้นำชุมชนได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม “กลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อการแบ่งปันบ้านหนองไฮ หมู่ 4” เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และนำหลักคิดการอยู่อย่างพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

การดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อการแบ่งปัน หมู่ 4 ทำให้เกิดการใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี พัฒนาผลผลิตทางการเกษตร สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และองค์ความรู้วิชาการต่างๆ โดยไม่ต้องใช้เงิน มีความร่วมมือกับธนาคารข้าวชุมชนบ้านขามเปี้ย หมู่ 5 โดยให้สมาชิกได้กู้ยืมข้าวและพันธุ์ข้าว เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลในสังคมสร้างพลังแห่งเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้น

กล่าวได้ว่าการทำงานของกลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อการแบ่งปันได้สร้างความร่วมมือ ความสามัคคีระหว่างสมาชิกและระหว่างแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทำให้มีพลังในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจพอเพียงได้มากขึ้น

ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย
นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด

นวัตกรรม ทำจริง ทำสำเร็จ รู้จริง สร้างสิ่งใหม่

“รู้จะไปไม่สู้รู้วิชา”
ยกระดับพัฒนาคุณภาพ
มหาวิทยาลัยบ้านแฮดตัวอย่างชัด
มีนวัตกรรมจากทำจริง”

เบื้องต้นเราควรทำความเข้าใจภาพรวมหลักการของกลุ่มวิชานวัตกรรม ที่ช่วยให้เข้าใจวิชาย่อยแต่ละวิชา และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องในกลุ่มวิชานวัตกรรม รวมทั้งทำความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มวิชาหลัก และวิชาการอง ซึ่ง ดร. ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด อธิบายว่า

“ตอนนี้เรามีวิชาหลัก วิชาการ และวิชานวัตกรรม รวม 15 วิชา ที่มีแหล่งเรียนรู้ 49 แห่งเป็นสถานที่ฝึกฝนทำงานจริงกับ 15 วิชาดังกล่าว

ทำอย่างไรคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นงานประจำต้องเดินไปพร้อมกับผู้นำ ผมกำลังบอกว่าสิ่งที่เราทำ ต้องเอามาจากวิถีชีวิตของเรา แล้วแต่ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น ด้านสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างการจัดการขยะ

ทุกครัวเรือนมีขยะ ถ้าคุณจัดการมันจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าไม่จัดการจะส่งผลกระทบต่อภายนอกด้วย ถ้าจัดการแล้วเกิดผลต่อเนื้ออย่างไร ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ นี่คือเส้นทางที่เราต้องออกแบบไปเรื่อยๆ มันเป็นเรื่องประจำอยู่แล้วไม่ใช่งานใหม่”

ต้องก้าวไปสู่ระดับนวัตกรรม

นายกเทศมนตรี ตำบลบ้านแฮด กล่าวต่อว่า
การทำงานที่เทศบาลตำบลบ้านแฮด หัวใจผลให้มีมีการปรับพฤติกรรมตนเป็นคนๆ ที่คิดทุกวัน และได้เขียนแนวคิดขึ้นมา 3 แนวคิดสำหรับการพัฒนาคนสามระดับดังนี้

1. ทุกคนต้องมีงานประจำทำ หรือมีเรื่องต้องทำทุกวันตั้งแต่ตื่นขึ้นมา ตอนเช้าจนถึงเวลาเข้านอนตอนค่ำ มีฉะนั้นผิดปกติ คือ ถอยหลังลงคลอง
2. การถอยยอด คือนำสิ่งที่ทำประจำมากระดับให้มันดีเป็นมุมบวก ไม่ใช่ลบ ตัวอย่างเช่น เทศบาลตำบลบ้านแฮด มีการถอยยอดเรื่องสิ่งแวดล้อม ถอยยอดยังไม่ใช่ความเด่น แต่ไม่ถอยหลังลงคลองแน่นอน
3. การมีนวัตกรรม เมื่อถอยยอดแล้วเกิดสิ่งใหม่ที่มีความละเอียดมากขึ้น มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ถึงเรียกว่านวัตกรรม ไม่ใช่ทำอันนี้มากกว่าอันเก่าแล้วบอกว่านวัตกรรม เหมือนกับที่กำลังทำเรื่องบริการสาธารณะอยู่ขณะนี้ ถ้าถอยยอดก็เรียกว่าระดับยังไม่ใช่นวัตกรรม นวัตกรรม คือการนำสิ่งเก่ามาทำให้เกิดสิ่งใหม่ต้องก้าวไปข้างหน้าด้วย

โดยสรุปคืองานประจำ การถอยยอด และนวัตกรรม สามแนวคิดนี้ มันเหมือนกับถ้าคิดเพียงว่า งานประจำทำให้เสร็จเพราะอย่างไรก็ต้องทำ แค่นี้ไม่พอ เราต้องตระหนักว่าถ้าต้องการนำประโยชน์ไปสู่สาธารณะ ทำให้เสร็จอย่างเดียวไม่ได้ ต้องทำให้สำเร็จ

“สำเร็จ” กับ “เสร็จ” แตกต่างกัน ทำงานเสร็จส่วนมากทำให้มันแล้วๆ ไป ปลุกต้นไม้เสร็จเรียบร้อยปิดป้ายส่งรายงานเสร็จ แต่ยังไม่สำเร็จ ต้องติดตามดูว่า ต้นไม้ตายไหม ต้องเอาใจใส่รดน้ำดูแล อาจจะสำเร็จ 80% ของจำนวนที่ปลูกทั้งหมด แต่ถ้าเราต้องการทำให้มันมากกว่าสำเร็จต้อง “สมบูรณ์” ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมาก

สมบูรณ์คือมันต้องเคลื่อนสู่ความยั่งยืนจริงๆ และเป็นเรื่องที่ยากมาก “ผมถึงบอกว่ายั่งยืนนั้นทำเสร็จแล้วก็ต้องทำให้สำเร็จ ทำซ้ำๆ บ่อยๆ ให้เกิดความสมบูรณ์เกิดการพัฒนามาจนเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่ง ประจำ ถอยยอด นวัตกรรม สามระดับนี้สัมพันธ์กันต่อเนื่องกัน” นายกเทศมนตรีตำบลบ้านแฮด สรุปในตอนท้าย

ชนิษฐา คงบรรทัด
นักพัฒนาชุมชน

สถานีภูมิปัญญาผู้สูงวัย ร่วมใจในอยู่ในชุมชน

วิชาสถานีภูมิปัญญาผู้สูงวัย มีทั้งด้านการเอาใจใส่ดูแลผู้สูงวัย ที่เป็นรากเหง้าของชุมชนและการนำภูมิปัญญาผู้สูงวัยมาสร้างคุณค่ากับชุมชน มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียมมีเรื่องราวให้ศึกษา มีแหล่งเรียนรู้ ให้สัมผัสการเกิดนวัตกรรม

พัฒนาการกิจกรรมเพื่อผู้สูงวัย

ชนิษฐา คงบรรทัด นักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลบ้านแฮด กลุ่มเครือข่ายภาคประชาสังคม เล่าว่า “บ้านแฮดมีกิจกรรมที่เป็นแหล่งเรียนรู้ สถานีภูมิปัญญาผู้สูงวัย หลายกิจกรรมมีการพัฒนาเป็นลำดับคือ ตั้งชมรมผู้สูงอายุ เมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยรับสมัครสมาชิก 578 คน ค่าสมัคร 50 บาท และจัดกิจกรรมระดมเงิน เช่น ผ้าป่า สอยดาว รับบริจาค จากนั้นตั้งเป็นกองทุนดูแลช่วยเหลือกรณี เจ็บป่วย เสียชีวิต โดยเทศบาลตำบลบ้านแฮดอุดหนุนงบประมาณให้อีกส่วนหนึ่ง”

ต่อมาปี พ.ศ. 2556 ตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ จัดการเรียนการสอน 4 หลักสูตร คือ ดูแลตนเอง แก้ไขภาวะฉุกเฉิน ฝึกทักษะอาชีพ คอมพิวเตอร์ เปิดการเรียนการสอนสัปดาห์ละครั้งๆ ละ 50-60 คน

ปี พ.ศ. 2557 ได้จัดระบบการดูแลฉุกเฉิน 24 ชั่วโมง มีบริการรับ-ส่ง
ฉุกเฉิน ผู้สูงอายุยากจน ป่วยเรื้อรัง ด้อยโอกาส บริการรับ-ส่งกรณีครอบครัว
ทุกข์ยาก ป่วยติดเตียง โดยมี อสม.ประสานงานติดตาม และต่อมาเพิ่มศักยภาพ
เป็นบริการจัดการระบบการดูแลระยะยาว ในปี 2559 และมีการฝึกอบรม
Caregiver และ Care manager จัดทำแผนการดูแลผู้สูงอายุ

กิจกรรมดังกล่าวแสดงถึงการยกระดับ พัฒนาต่อยอด เป็นนวัตกรรม
เพื่อดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเป็นวิชาวชิโนภูมิปัญญาผู้สูงวัย
ที่มีแหล่งเรียนรู้ให้ทำงานจริง

เพิ่มพูนคุณค่าคุณทางสังคม

ชนิษฐา ขยายความต่อว่า สถานีภูมิปัญญาผู้สูงอายุมีแนวทางการดำเนินกิจกรรมครอบคลุม 5 ชุดกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย

การพัฒนาศักยภาพ ดำเนินการผ่านทุนทางสังคม เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ จัดปรับบ้านและสิ่งแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น ปรับราวบันได ปรับห้องน้ำ แสงสว่าง พื้นไม้ลิ้น เป็นต้น

การพัฒนาระบบบริการ จัดศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นศูนย์กลางบริการและบริหารจัดการ สนับสนุนการให้บริการโดยศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล เช่น ให้คำปรึกษาเรื่องสุขภาพ ดูแลทางเลือกการเข้าถึงสิทธิต่างๆ เป็นต้น ประสานศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีการรับ-ส่ง ผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องเดินทาง เช่น ไปรับยาหรือตรวจตามนัด ติดต่อขอขึ้นทะเบียนผู้พิการ เป็นต้น บริการรับ-ส่ง 24 ชม. กรณีผู้สูงอายุประสบอุบัติเหตุ อุบัติเหตุ เป็นต้น

การจัดตั้งกองทุนหรือจัดให้สวัสดิการช่วยเหลือกัน มีการระดมทุนหลายช่องทางเพื่อสนับสนุนกิจกรรมช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ เช่น การจัดผ้าป่าตั้งกองทุน รับบริจาคจากบริษัท องค์กรเอกชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

การพัฒนาใช้ข้อมูลในการส่งเสริมแก้ปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ สนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขสำรวจและบันทึกข้อมูลสถานะผู้สูงอายุ ลงฐานข้อมูลในชุมชน จัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่ติดเตียง ติดบ้าน และจัดทำแผนร่วมกับ รพ.สต. อสม. ติดตามเยี่ยมถึงบ้าน ดูแลที่บ้าน ซ่อมบ้าน เป็นต้น

สถานีภูมิปัญญาผู้สูงวัยจึงมีโอกาพัฒนากิจกรรมขึ้นใหม่ มีความต่อเนื่อง สร้างนวัตกรรมและเป็นแหล่งเรียนรู้แห่งใหม่เกิดขึ้นได้

สถานีสุขภาพอาสา พลังแห่งจิตอาสา และการจัดแบ่งงาน

สถานีสุขภาพอาสา เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องความเป็นจิตอาสาของชุมชน และการจำแนกแบ่งการดูแล การแบ่งกลุ่มประชากรเพื่อการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพตรงความต้องการ

ยกระดับสู่ความเชี่ยวชาญ

ลักษณะการทำงานของ สถานีสุขภาพอาสา ดำเนินการประสาน การเรียนรู้ 4 เรื่องเข้าด้วยกันคือ เรียนรู้จากภารกิจท้องถิ่น เรียนรู้งานหลัก ในตำบล เรียนรู้จากทุนทางสังคมในตำบลบ้านแฮด และเรียนรู้จากข้อมูลและการสื่อสารในตำบล การทำงานของทีมงานด้านต่างๆ สถานีสุขภาพอาสา มีพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ของจิตอาสาในด้านต่างๆ โดยการฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติงาน การสังเกตจากการปฏิบัติงาน เช่น อาสาสมัครกู้ชีพฉุกเฉินชุมชน ที่กลุ่มจิตอาสาผ่านการอบรมการปฐมพยาบาลและการช่วยฟื้นคืนชีพเบื้องต้นจากงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน โรงพยาบาลสิรินธร จังหวัดขอนแก่น

งานด้านรูปธรรม ได้แก่ อสม. จิตอาสาซึ่งดูแลผู้ป่วย ช่วยดำเนินการติดต่อสื่อสาร การเตือนการนัด การลงเยี่ยมฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วย ถ่ายทอดความรู้คัดกรองสุขภาพ และการส่งต่อผู้ป่วยเรื้อรัง

นอกจากนี้สถานีสภาพอาสายังมีบริการด้านสาธารณสุข การให้การรักษาเบื้องต้น จัดบริการคัดกรองประชาชนกลุ่มเสี่ยงเบาหวาน/ความดัน ชั่งน้ำหนัก วัดความดัน เป็นสุขศาลาใกล้บ้าน ใกล้ใจ

การทำงานของทีมงานที่สถานีสภาพอาสาพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะให้กลุ่มอาสาที่เข้าร่วมงานบริการเช่น นักส่งเสริมสุขภาพครอบครัว (อสม.) โดยฝึกทักษะการประเมินภาวะสุขภาพครอบครัว จัดการ มอบหมายครัวเรือนที่ต้องดูแล นักจัดการสุขภาพครอบครัวมีข้อมูลภาวะสุขภาพครัวเรือนที่อยู่ในความดูแลครบถ้วน ทุกกลุ่มวัย

ทีมอาสาสมัครแม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะการติดตามดูแลหญิงตั้งครรภ์ หลังคลอด พร้อมทั้งการประสานส่งต่อ

ทีมอาสาฯซึ่งผู้ภัย ได้รับการพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือ ณ จุดเกิดเหตุการณ์ประเมินสถานการณ์ตัดสินใจแจ้งเหตุ การช่วยฟื้นคืนชีพ การปฐมพยาบาลเคลื่อนย้าย เป็นต้น ส่งผลให้สถานีสภาพอาสาสมัครหลายประเภทที่มีความเชี่ยวชาญสนับสนุนการดูแลกลุ่มประชากรเป้าหมายครอบคลุมทั้ง 13 กลุ่ม อีกทั้งสามารถดูแล แก้ไขปัญหาที่เฉพาะเรื่องได้ รวมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุนทางสังคมเกิดประโยชน์

สถานีสุขาภาพอาสาครอบคลุมกลุ่มประชากรเป้าหมาย และใช้พลังจาก
ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง คือ

1) ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็กอายุ 0-2 ปี จำนวน 191 คน
คิดเป็นร้อยละ 3.22 ของประชากรทั้งหมด เด็กอายุ 3-5 ปี จำนวน 182 คน
คิดเป็นร้อยละ 3.07 ของประชากรทั้งหมด วัยเรียน 953 คน ร้อยละ 16.08
ของประชากรทั้งหมด วัยทำงาน 4,186 คน ร้อยละ 70.63 ของประชากร
ทั้งหมด และผู้สูงอายุ 1,221 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 ของประชากรทั้งหมด

2) ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

หนึ่ง - ทุนดำเนินการหลัก เช่น อสม. อพส. ผู้ดูแลผู้สูงอายุ อพม.
อาสากู้ชีพ กู้ภัย และนักส่งเสริมสุขภาพคนพิการ เป็นต้น

สอง - ทุนทำร่วม ทุนทางสังคมที่มีงานร่วมกับทีมสุขภาพ หรือ
อาสาสมัครอื่น เช่น อสค. อาสาสมัครแม่ Mr. & Mrs. OV อาสาสมัครท้องถิ่น
รักสุขภาพ อปพร. อาสาสมัครคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

สาม - ทุนสนับสนุน เป็นทุนทางสังคมที่หนุนงานที่สร้างผลกระทบ
กับสุขภาพ อาสาสมัครทั้งหมดได้แก่ กองทุนสุขภาพตำบล กองทุนดูแลระยะยาว
ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

สถานีสุขาภาพอาสาเป็นอีกแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้เห็นภาพจริงของ
การบูรณาการ รวมพลังทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพเข้าด้วยกัน
และสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เพิ่มพลังจิตอาสาของชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น

อัญชญา เตชะอำนวยวิทย์
ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

ศูนย์รวมใจ บริการสุขภาพชุมชน ร่วมบุกเบิกแผนทางสู่ชุมชนสุขภาพ

มีเรื่องเก่าเล่าฟังต่อๆ กันมาว่า หมอที่รักษาคอนไขป่วยใหญ่ป่วยหนักจนรอดตายหายขาดนั้น มักกล่าวว่าตนเองเป็นเพียงหมออันดับสาม ส่วนหมอที่รักษาคอนป่วยเจ็บไข้เล็กน้อยหายได้เร็วก่อนที่คนไข้จะเจ็บหนักก็ย้ำว่า เขาคือหมออันดับสอง และระบุว่าหมออันดับหนึ่งคือ หมอที่แนะนำความรู้และสร้างศรัทธาให้ชาวบ้านดูแลสุขภาพจนไม่มีคนเจ็บไข้ได้ป่วย นั่นคือหมออันดับหนึ่ง เรื่องเล่าหมู่บ้านสุขภาพดี มีหมออันดับหนึ่งนั้น อาจเริ่มต้นได้ที่แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ของวิชาศูนย์รวมใจบริการสุขภาพชุมชน

สุขภาพ 4 มิติ

อัญชญา เตชะอำนวยวิทย์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านแฮด เล่าว่า “แหล่งเรียนรู้ “ศูนย์รวมใจบริการสุขภาพชุมชน” เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิที่จัดตั้ง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บริการดูแลสุขภาพทั้ง 4 มิติ ส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู ในส่วนงานบริการ ได้แก่ การให้บริการการปฐมพยาบาล อุบัติเหตุฉุกเฉิน

การตรวจรักษาโรคเบื้องต้น คลินิกเด็กดี คลินิกเบาหวาน ความดัน ติดตามเยี่ยมบ้าน พื้นฟูสุขภาพในชุมชน

มีการทำงานร่วมกับทีมหมอครอบครัวโรงพยาบาลสิรินธร และ อสม. แกนนำด้านสุขภาพ มีการรับ-ส่งต่อข้อมูลผู้ป่วย ทั้งผู้ป่วยรายใหม่และรายเดิม เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่บูรณาการภารกิจหลักของเทศบาล ตำบลบ้านแฮดกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ หน่วยงานภาคเอกชน กลุ่มองค์กร ชุมชนร่วมขับเคลื่อนการดูแลสุขภาพของประชาชน ศูนย์รวมใจบริการสุขภาพชุมชน สามารถดูแลสุขภาพประชากรได้ครอบคลุมทั้ง 13 กลุ่มประชากร”

แพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก

ศูนย์รวมใจบริการสุขภาพชุมชน ยังมีบริการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ในชื่อแหล่งเรียนรู้ กลุ่มแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก ซึ่งเปิดให้บริการอยู่ในสถานที่เดียวกัน

งานแพทย์แผนไทยและสวนสมุนไพรของที่นี่ให้บริการนวดรักษา นวดพื้นฟูทั้งในสถานบริการและในชุมชน ใช้สมุนไพรที่ปลูกในสวนสมุนไพร มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ลูกประคบ ยาหม่องและสมุนไพรพอกเข้า นอกจากจะให้บริการและจำหน่ายแล้วยังบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการรักษาทั้งแบบแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก

ผอ.อัญญา เล่าต่อว่า “ทีมงานประจำมีผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 1 คน ที่ผ่านการอบรม 330 ชั่วโมง และเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรม 150 ชั่วโมง 3 คน จากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ส่งผลให้ผู้ป่วยที่มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดเข่าหรือแมลงสัตว์กัดต่อย ได้รับการดูแลด้วยสมุนไพรอย่างเหมาะสม แก้ปัญหาตั้งแต่ต้นทางและแบ่งเบาภาระของแพทย์แผนปัจจุบันได้เป็นอย่างดี”

บริการสุขภาพชุมชน มีพรรวมใจ

ศูนย์รวมใจบริการสุขภาพชุมชน มีผลการดำเนินงาน เช่น ประชากรกลุ่มอายุ 0-2 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามวัย สุขภาพช่องปากดี ภาวะโภชนาการและพัฒนาการสมวัย กลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามวัย มีภาวะโภชนาการและพัฒนาการสมวัย ครูและผู้ปกครองมีความรู้ในการดูแลบุตรหลาน เด็กวัยเรียน เด็กและเยาวชน ได้รับการตรวจสุขภาพดูแลช่องปาก มีทักษะชีวิตในโรงเรียน หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการดูแลระยะก่อนคลอดและระยะหลังคลอด

คนวัยทำงาน ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี มีการคัดกรองสารเคมีในเลือด ผู้สูงอายุได้รับการดูแล ฟื้นฟูสุขภาพ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีงานดูแลผู้ป่วยกลุ่มต่างๆ เป็นต้น

งานบริการสุขภาพชุมชนดังกล่าวทำให้เกิดพลังแห่งการรวมใจในชุมชน ขณะเดียวกันคนทำงานก็มีการพัฒนาระดับ ส่งผลที่ดีต่อกัน

อิติพงษ์ พิมพ์สอน
ครูโรงเรียนตำนานทองถิ่น (โรงเรียนเทศบาลบ้านแฮด)

โรงเรียนตำนานทองถิ่น พลังสร้างสรรค์จากความภาคภูมิใจ

แหล่งเรียนรู้โรงเรียนตำนานทองถิ่น ของมหาวิทยาลัยบ้านแฮด สร้างความเท่าเทียม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นมีพลังสนับสนุนการใช้พลังทุนทางสังคมในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ต่อเนื่องได้

รู้จักคุณแห่งชุมชน

อิติพงษ์ พิมพ์สอน ครูโรงเรียนเทศบาลบ้านแฮด เล่าถึงแหล่งเรียนรู้โรงเรียนตำนานทองถิ่น ว่า

“โรงเรียนตำนานทองถิ่น (โรงเรียนเทศบาลบ้านแฮด) มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนตำนานทองถิ่น ในพื้นที่ 6 ไร่ มีอาคาร 4 หลัง โรงเรียนมีแนวคิดที่ว่า “เปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นบ้าน เปลี่ยนครูให้เป็นพ่อแม่” ดังนั้นอาคารต่างๆ ในโรงเรียนจึงมีชื่อที่บ่งบอกตัวตนทุกอาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ จึงมีชื่อว่า “บ้านภูมิฮู้” อาคารอนุบาล มีชื่อว่า “บ้านภูมิธรรม” อาคารประถมปีที่ 1-3 มีชื่อว่า “บ้านภูมิฐาน” และอาคารประถมปีที่ 4 มีชื่อว่า “บ้านภูมิปัญญา”

นักเรียนของโรงเรียนดำนานทองถิ่นต้องเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของ 8 หมู่บ้าน ประวัติความเป็นมาของปูชนียสิ่งพญาแฮด ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเทศบาลตำบลบ้านแฮด เรียนรู้การดำรงชีวิตในท้องถิ่น เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ในการดำรงชีวิต ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลัก สาราณียธรรม เรียนรู้ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ประเพณีบวงสรวง ปูตาขุนทิงพญาแฮด ประเพณีฮีต 12 คอง 14 วัฒนธรรมของท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น บนวิถีชีวิตคนอีสาน สิ่งของที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเรียนรู้ บุคคลสำคัญและสถานที่ในท้องถิ่น สถานที่สำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น

พัฒนาหลักสูตรพัฒนาศักยภาพ

โรงเรียนดำนานทองถิ่นประสานกับการทำงานจริงเพื่อการพัฒนา ศักยภาพ 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องคือ

กลุ่มครูและบุคลากร ได้รับการฝึกอบรมการเป็นวิทยากร การจัดทำ สื่อการเรียนรู้ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำข้อมูลเชิงวิชาการ ได้ไปศึกษา ดูงาน และร่วมกิจกรรมโครงการทั้งในและนอกพื้นที่

กลุ่มนักเรียน ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เข้าร่วมในงานประเพณีของชุมชน นำเสนอข้อมูลของหมู่บ้านตนเองได้ ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นกิจกรรมที่เน้นการบูรณาการเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม เช่น เชิญผู้สูงอายุมาเล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงกล่อมเด็ก และเล่าเรื่องราวภูมิความรู้ของท้องถิ่น ให้ผู้เรียนฟัง ปราชญ์ชาวบ้าน มาสอนผู้เรียนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ทำว่าวอีสาน การจักสาน ทำของเล่นโบราณจากกะลามะพร้าว ไม้ไผ่ ทำชาโลกเกก เป็นต้น

วิชาโรงเรียนดำนานท้องถิ่นยังมีแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีก เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ Zero Waste School สถานีสารานิยธรรม เครื่องเพาะปลูก ป่าชุมชน หมู่ 9 ป่านิเวศ หมู่ 2 ศาลปู่ตาขุนทิงพญาแฮด หมู่บ้านจัดการขยะ หมู่ 6 เป็นต้น

โรงเรียนดำนานท้องถิ่นทำให้เยาวชนได้รู้จักรากเหง้าของตนเอง ได้เรียนภูมิปัญญาบรรพบุรุษ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อความยั่งยืนของชุมชน

วันทอง สังเกต

ผู้พิการที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพสานตะกร้าพลาสติก

กองทุนสวัสดิการสุขภาพชุมชน ฝึกฝนความชำนาญประสานการเรือนรู้

แหล่งเรียนรู้กลุ่มสร้างอาชีพคนพิการ เป็นสถานที่ควรไปเยี่ยมเยียนอย่างมาก ที่นั่นสามารถสัมผัสพลังของชุมชนที่สร้างความสำเร็จ ความภาคภูมิใจที่ความร่วมมือร่วมใจกันทำให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบพึ่งตนเอง

“กลุ่มสร้างอาชีพคนพิการ” คือ แหล่งเรียนรู้แห่งหนึ่งของวิชากองทุนสวัสดิการสุขภาพชุมชนมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม

กลุ่มสร้างอาชีพคนพิการมีผู้เชี่ยวชาญการสอนงานฝีมือและอาชีพที่คนพิการสนใจสามารถสร้างการเรียนรู้จนเกิดความชำนาญในการประกอบอาชีพ สามารถพัฒนาคุณภาพสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาด สามารถวางแผนจัดตลาดจำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้น มีช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าของคนพิการที่หลากหลาย ขณะเดียวกันก็จัดสวัสดิการสุขภาพชุมชนดูแลกันเอง กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ชุมชนเข้าถึงทุนยามเจ็บป่วยฉุกเฉิน กลุ่มสร้างอาชีพคนพิการ ที่ให้คำแนะนำและช่วยฝึกฝนในการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับข้อจำกัดของสภาพร่างกายและความถนัด และยังมีระบบพัฒนาการดูแลผู้ป่วย

ทุกช่วงวัยที่ผู้ป่วยพิการสามารถเข้าถึงการรับบริการเพื่อรับการฟื้นฟูสุขภาพ มีศูนย์กายอุปกรณ์ที่ผู้ป่วยพิการสามารถเยี่ยมอุปกรณ์การแพทย์และอุปกรณ์การฟื้นฟูสุขภาพไปใช้ในชุมชนได้

ความงดงามของพลังในการรวมกลุ่ม

เรื่องราวน่าประทับใจที่ “กลุ่มสร้างอาชีพคนพิการ” ได้สร้างผู้นำชุมชน จักสานเกิดขึ้น อย่างกรณีของ วันทอง สังเกต ผู้พิการต้องใช้รถเข็นและปัจจุบัน มีอาชีพจักสานตะกร้าขาย

เส้นทางชีวิตในช่วงเปลี่ยนผ่านมาสู่ผู้มีอาชีพจักสานนั้น เกิดจากพลังรวมตัวของชุมชนที่มีการระดมความคิดเห็นโดยชาวบ้านจิตอาสาและผู้นำชุมชนที่ต้องการพึ่งตนเอง จึงระดมความช่วยเหลือจากในชุมชนก่อนเริ่มจากช่วยกันปรับปรุงสภาพบ้าน เปลี่ยนประตู ติดยอก ปรับทางลาด ลงเงิน ลงของ ลงแรง ลงใจ เรียนรู้ร่วมกัน มีการฝึกฝนงานจักสานจนเกิดความชำนาญงานจักสานผลิตภัณฑ์ต่างๆ เสริมรายได้ให้ครอบครัว

กองทุนสวัสดิการสุขภาพชุมชนมีแนวความคิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้แล้วขยายไปสู่ส่วนอื่นๆ มีการทำงานร่วมกับกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มชุมชนผักกาดหัว กลุ่มนวัตกรรมการอาชีพชุมชน บ้านหนองไฉ่ กลุ่มสร้างอาชีพคนพิการ กลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านขามเปี้ย กลุ่มผลิตภัณฑ์พรมเช็ดเท้าจากเศษผ้า เป็นต้น

เด็กมีล้อ พ่อ แม่ ลูก ผูกสัมพันธ์

ยามเย็นที่แสงแดดส่องทั่วลานอเนกประสงค์ข้างตลาดสดเทศบาล ตำบลบ้านแฮด บรรยากาศดูสดใส แม้เริ่มค่ำต้องอาศัยแสงสว่างจากไฟฟ้า แต่ความคึกคักร่าเริงก็ยังคงดำรงอยู่ ลานกว้างนี้มีพลังชีวิตที่ร่าเริง เด็กมีล้อนับร้อยคนเล่นโรลเลอร์เบลดอย่างชำนาญ เหมือนผีเสื้อน้อยหลากสีเรียงระบำ เป็นภาพสวยงามที่พบเห็นได้จากแหล่งเรียนรู้เด็กมีล้อ มหาวิทยาลัยบ้านแฮด สร้างความเท่าเทียม

กิจกรรมสร้างสัมพันธ์ของครอบครัว ชุมชน

“เด็กมีล้อ” เป็นวิชานวัตกรรมที่เกิดจากการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลบ้านแฮด วิชานี้เน้นการสอนเกี่ยวกับแนวคิด การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน การพัฒนาทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ การฝึกความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ การคิดเชิงบวก การฝึกฝนเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันและการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชน เพื่อขจัดปัญหาของเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน คนในชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ชมรมเด็กมีล้อ มีสมาชิก 109 คน เป็นเด็กและเยาวชน 73 คน ผู้ปกครองเด็ก 35 คน ผู้ฝึกสอน 1 คนจากชุมชนในเขตตำบลบ้านแฮด ทุกวันตอนเย็นสมาชิกชมรมเด็กมีล้อจะมารวมตัวกันที่ลานอเนกประสงค์ข้างตลาดสดเทศบาล ตำบลบ้านแฮดเพื่อออกกำลังกายด้วยการเล่นโรลเลอร์เบลด โดยผู้ปกครองพาบุตรหลานมาเล่นกีฬา การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มเด็กและกลุ่มผู้ปกครอง ส่งผลให้เกิดความรัก ความสัมพันธ์อันดี ความสามัคคี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างชุมชน

กิจกรรมโรลเลอร์เบลดของเด็กมีล้อนี้ ได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ทำให้สามารถจัดปัญหาเด็กติดมือถือติดเกม ทางไกลยาเสพติด และมีการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องจนสามารถไปสู่การแข่งขันกีฬาในระดับประเทศ

ทีมผู้ฝึกสอน
สุรศักดิ์ ศิลปมี (โค้ชโหน่ง)
และ ธิติพงษ์ พิมพ์สอน (จากซ้ายไปขวา)

สุทัศนีย์ เพ็ชรนนท์
ปลัดเทศบาลตำบลบ้านแฮด

ต้นแบบนวัตกรรมการดูแลเด็ก

เกี่ยวกับกิจกรรมนี้ สุทัศนีย์ เพ็ชรนนท์ ปลัดเทศบาลตำบลบ้านแฮด เล่าเสริมว่า

“เด็กมีลือเป็นกิจกรรมโรลเลอร์เบรดที่ทำแล้วได้ประโยชน์ ที่เรียกว่า โชลูชั่น จุดสำคัญก็คือเราได้เห็นรอยยิ้มของเด็กกับผู้ปกครอง ความสุขของผู้ปกครองที่ลูกเขาไม่ไปนั่งหน้าจอทีวี เล่นเกม อย่างเดียว เด็กๆ มีทางเลือกอื่น เย็นๆ มาเล่นสนุกกับเพื่อน พ่อแม่ก็ตามกันมา ความสำเร็จตรงนี้กระตุ้นให้ร่วมกันคิดว่า เราสามารถสร้างทางเลือกที่ดีอื่นๆ อีกได้”

แหล่งเรียนรู้เด็กมีลือเป็นต้นแบบนวัตกรรมดูแลเด็กและเยาวชน ตามแนวคิดเชิงบวก ผ่านกระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิต โดยชมรมเด็กมีลือ บ้านแฮด เป็นแบบอย่างในการสร้างรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจ ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน ให้รู้จัก การดำเนินชีวิตที่ปลอดภัย ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้ พัฒนาการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ใช้แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งมีกระบวนการสร้างและปลูกฝัง จิตสำนึกที่ดีของเด็กและเยาวชนต่อตนเองและสังคม

ชมชนจัดการตนเอง บ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6

สร้างแนวทางเพิ่มศักยภาพ
บุคคล ครอบคลุม ชมชน

วิชาชุมชนจัดการตนเองบ้านโนนกล้วยหอม หมู่ 6 สร้างประสบการณ์และความสำเร็จ ที่มาจากแนวคิดและหลักการการจัดการตนเองของชุมชน วิชานี้มีจุดเด่นเรื่องการบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างครบวงจร ที่ดำเนินงานตามแนวทางการคัดแยกขยะ 4 ประเภท คือ ขยะอินทรีย์หรือมูลฝอยย่อยสลาย ขยะรีไซเคิลหรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ ขยะอันตรายหรือมูลฝอยอันตราย และขยะทั่วไป แนวทางปฏิบัติคือ ลดใช้ ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่

ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมของการบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างครบวงจร ได้แก่

“ธนาคารขยะเพื่อชุมชน” จัดตั้งขึ้นเพื่อชุมชนโดยได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคประชาชน ภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ วิธีการคือ เลือกคณะกรรมการดำเนินงาน 7 คน เริ่มต้นจากการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ทำให้ทุกครัวเรือนในชุมชนสามารถคัดแยกขยะแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง จากนั้นเริ่มมีการรับซื้อขยะรีไซเคิล ในปี พ.ศ. 2556 เมื่อมีผลกำไรนำมาเป็นสวัสดิการให้คนในชุมชน หลังจากที่มีการดำเนินการบริหารจัดการขยะในครัวเรือนแล้ว ส่งผลให้แต่ละครัวเรือนจัดการขยะได้เอง ความถี่ในการรับซื้อขยะลดลงจากเดือนละ 1 ครั้ง เป็น 2-3 เดือนต่อครั้ง จนกระทั่งปัจจุบันไม่มีการรับซื้อขยะเลยนับเป็นความสำเร็จที่น่าชื่นชมและยังเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการดำเนินงานธนาคารขยะชุมชนให้กับผู้สนใจและผู้ศึกษาดูงาน

แหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจอีกแห่งคือ “ร้านค้าเสียงทาย” เป็นกิจกรรมสร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการขยะของชุมชน สร้างแรงจูงใจให้กับคนในชุมชนลดการใช้ถุงพลาสติก สนับสนุนส่งเสริมให้ใช้ ตะกร้า กระติบน้ำแข็ง และถุงผ้า ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากการแปรรูปขยะจำพวกเศษผ้าที่ไม่ใช้แล้วภายในชุมชน วิธีการคือผู้ที่ถือผลิตภัณฑ์เหล่านี้มาซื้อของที่ร้านค้าจะได้รับคูปองชิงโชคโดยให้เขียนชื่อ-สกุล เบอร์โทรศัพท์ หย่อนลงในกล่องเพื่อลุ้นรับของสมนาคุณจากร้านค้าชุมชนซึ่งมีการแจกรางวัล 1-2 เดือนต่อครั้ง ภายหลังจากดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ปรากฏว่าการใช้ถุงพลาสติกลดลงจาก 3,000 ใบเหลือเพียง 300 ใบต่อเดือน สามารถประหยัดเงินซื้อถุงพลาสติกจาก 360 บาทต่อเดือน เหลือเพียง 36 บาท ประหยัดเงินถึง 324 บาทต่อเดือน

การจัดการปัญหาต่างๆ สามารถเริ่มต้นที่ครอบครัว และขยายไปสู่ชุมชนได้ เมื่อทุกคนตระหนักถึงประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นพลังสร้างสรรค์สังคมต่อไป

วัดสี่เข็วรักษ์สิ่งแวดล้อม แนวทางสร้างความพร้อม บ้าน วัด โรงเรียน

พลังความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน สามารถสร้างประโยชน์ได้ มหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม มีวิชาและแหล่งเรียนรู้วัดสี่เข็วรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นตัวอย่างของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยให้วัดและศาสนาเป็นศูนย์กลางการขับเคลื่อน ควบคู่กับการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน แหล่งเรียนรู้เช่นนี้ควรไปเยี่ยมชมกัน

แหล่งเรียนรู้คู่วิชา

แหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากการดำเนินการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภายใต้การดำเนินงานวัดสี่เข็วรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น “วัดส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม” วัดศิริทรวงธรรม ชุมชนหมู่ 6 ได้สร้างกระบวนการจัดการขยะในวัด ลดปริมาณขยะ จัดการสิ่งแวดล้อมในวัด เมื่อดำเนินการแล้วทำให้วัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เหมาะแก่การใช้ประโยชน์ทางศาสนพิธี เป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน เป็นวัดต้นแบบในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม

อีกแห่งหนึ่งคือ “สวนป่าชุมชน (วัดป่าวรารามบ้านขามเปี้ย)” (หมู่ 5 และหมู่ 9) ซึ่งมีการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดอยู่ในระดับดี ขณะเดียวกันได้พัฒนาให้มีคู่มือพืชสมุนไพรและเส้นทางการศึกษาสมุนไพรภายในสวนป่าชุมชน มีรูปแบบการศึกษาเรียนรู้การพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ศูนย์การเรียนรู้สวนป่าชุมชน ตำบลบ้านแฮด ได้ยกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้วิธีการอนุรักษ์ป่าและข้อควรปฏิบัติในการเยี่ยมชมป่าเป็นแนวทางปฏิบัติเมื่อเข้าเยี่ยมชมสวนป่าทั้งที่นี้และที่อื่น มีผลสำเร็จต่อเนื่องคือ การพัฒนาเป็นแหล่งรวมสมุนไพร สาธิตกรรมวิธีการแปรรูปสมุนไพร

กิจกรรมและผลทีเกิดขึ้น

ภายใต้แนวคิดวัดสี่เขี้ยวรักษ์สิ่งแวดล้อม ทีใช้วัดเป็นศูนย์กลางส่งพลังสร้างสรรค์ มีผลต่อเนือ่งและผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ด้านสังคม เกิดจัดตั้งกลุ่มสตรีนารำ กลุ่มเยาวชนตาทามากันต์ (สับปะรด) มีกลุ่มแกนนำเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กลุ่ม อสม. อพพร. และได้รับความร่วมมือจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพพระดบตำบลทั้งสองแห่งในพื้นที่

ด้านเศรษฐกิจ มีการแปรรูปสมุนไพรในรูปแบบต่างๆ ทั้งลูกประคบ ยาหม่อง ยานวด ลดรายจ่ายจากการร่วมทำบุญบริจาคสิ่งของ เช่น พัดลม แทนพวงหรีด เพิ่มรายได้จากการจำหน่ายขยะทีรับบริจาค วัดสามารถบริหารจัดการตนเองและสร้างประโยชน์ โดยเป็นแหล่งอาหารของชุมชน เป็นต้นแบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การจัดการตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านสิ่งแวดล้อม มีผู้นำด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม สมาชิกในชุมชนตระหนักและเข้าใจถึงการใ้ประโยชน์จากทรัพยากรสิ่งแวดล้อม จัดตั้งกลุ่มเพื่อรณรงค์การแก้ไขปัญหายยะ เช่น เยาวชนรักษ์สิ่งแวดล้อม องค์กรเอกชนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จัดตั้งธนาคารขยะชุมชน การขยายตัวของพรรณไม้ในป่าชุมชน พืชสมุนไพรเพิ่มจำนวนขึ้น

ตมะบ้านแฮด

ก่อนจัดทริปท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยบ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม
ย่อมรับรู้เบื้องต้นว่า เป็นการท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ คุปฏิบัติภารกิจจริง มีเข้มงเน้น
ที่การสัมผัสรับชมธรรมชาติที่สวยงาม หรือสิ่งปลูกสร้างอลังการใดๆ

แฮดหรือแรมมีตบะแห่งจ้าวป่า สัตว์ใหญ่อันดับสองรองจากช้าง

บ้านแฮดยอมมิใช่มีชื่อบ้านนามเมือง อันมีนิมิตหมายความเป็นมา
เช่นนั้น หากแหล่งเรียนรู้ 49 แห่ง เป็นบ่อเกิดเป็นชุมพลึงแห่งภูมิปัญญา
ของชุมชน เป็นตัวอย่างการขยายศักยภาพทุนสังคมของชาวบ้านในพื้นที่

ประการสำคัญคือ โครงการ การดำเนินงานวิชาการต่างๆ ของมหาวิทยาลัย
บ้านแฮดสร้างความเท่าเทียม เป็นภูมิปัญญาที่ผสานเข้ากับการปฏิบัติ
ซึ่งชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปปรับใช้กับตนเอง ครอบคลุม และชุมชนได้

บ้านแฮดทำแล้ว บ้านเฮาทำได้